

Vragen en antwoorden d.d. 19/11/20

Tijdens de bijeenkomst voor beslissers over de RES Twente 1.0 op 29 oktober 2020 zijn verschillende vragen gesteld en aandachtspunten meegegeven door de volksvertegenwoordigers. Op 19 november 2020 komen we terug op de belangrijkste vragen. Maar voorafgaand geven we graag zo goed mogelijk terugkoppeling op de vragen die zijn gesteld tijdens de chat en in de subgroepen.

Hoewel wij zoveel mogelijk vragen hebben willen beantwoorden, zijn wij ons bewust dat niet alle vragen zijn opgenomen. De vragen en antwoorden plaatsen we op www.energiestrategietwente.nl/veelgestelde-vragen en vullen we aan. We hebben hier tevens een overzicht opgenomen van ondersteunend materiaal en interessante webinars.

MEER INFORMATIE?

Kijk op www.energiestrategietwente.nl.

Op de hoogte blijven? Meld u aan via www.energiestrategietwente.nl/nieuwsbrief

OVERZICHT LOKET DUURZAAMHEID PER GEMEENTE:

- [Gemeente Almelo](#)
- [Gemeente Borne](#)
- [Gemeente Dinkelland](#)
- [Gemeente Enschede](#)
- [Gemeente Haaksbergen](#)
- [Gemeente Hengelo](#)
- [Gemeente Hellendoorn](#)
- [Gemeente Hof van Twente](#)
- [Gemeente Losser](#)
- [Gemeente Rijssen-Holten](#)
- [Gemeente Oldenzaal](#)
- [Gemeente Tubbergen](#)
- [Gemeente Twenterand](#)
- [Gemeente Wierden](#)

OVERZICHT VRAGEN EN ANTWOORDEN:

- [Belangrijkste hoofdvragen beslissers](#)
- [Meer vragen over inspraak en besluitvorming](#)
- [Vragen en antwoorden over invulling RES Twente 1.0](#)
- [Vragen en antwoorden over nut en noodzaak](#)
- [Vragen en antwoorden over samenwerking en integrale aanpak](#)
- [Overige vragen](#)

Deze vragen en antwoorden en basisinformatiemateriaal plaatsen we ook op www.energiestrategietwente.nl. Op deze website wordt de informatie de komende periode verder aangevuld.

TIPS VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS:

- Maak de kaders inzichtelijk per gemeente en ook waar zoekgebieden bijvoorbeeld niet mogelijk zijn.
- Informeer en betrek de volksvertegenwoordigers, maar ook de inwoners.
 - o Vooral behoefte aan kennis over wind en zon, maar ook over realisatie van het warmtenet en de haalbaar- en betaalbaarheid van aardgasvrije bebouwing.
- Neem kleine stapjes. Pluk eerst het laaghangend fruit, zoals initiatieven die voldoende draagvlak hebben en haalbaar zijn; mensen die vrijwillig overgaan op een alternatief voor gas al dan niet met een tegemoetkoming.
- Zorg voor invulling van de randvoorwaarden, zoals voldoende kennis en expertise en capaciteit om energiesystemen te onderhouden.
- Pak de invulling van de RES Twente aan vanuit verschillende domeinen.
- Zorg dat de regionale oplossing effectief en efficiënt is.
- Besluitvorming: Kom met een regioraad om gezamenlijke afweging te maken over de eindversie RES Twente 1.0.

De bovenstaande tips nemen we mee in het vervolgproces en zijn of worden opgepakt.

BELANGRIJKSTE HOOFDVRAGEN BESLISSERS

Hierop wordt een toelichting gegeven tijdens de Twenteraad d.d. 19/11/20.

Wat wordt vastgesteld/besloten met de RES Twente 1.0?

Het beoogd resultaat van de RES Twente 1.0 is een bestuurlijk vastgesteld bod voor

1. de duurzame opwek van 1,5 TWh elektriciteit (= de helft van ons huidig verbruik)
 - a. in de vorm van een bod (mix van energie-opwek via zon en wind);
 - b. aanwijzing zoekgebieden/locaties grootschalige opwek;
2. een structuur om ons te ontwikkelen als warmteregio, zodat we onze gebouwen (aard)gasvrij kunnen verwarmen;
3. Een agenda voor een vervolgtraject.

Hierbij is rekening gehouden met het afwegingskader:

- Ruimtelijke kwaliteit: passend in het landschap, maar ook combinatie van opgaven en integrale aanpak van belang
- Maatschappelijke acceptatie: betrokkenheid vanuit omgeving en vormgeven van 50% lokaal eigendom
 - o Maar niet hetzelfde als 100% draagvlak
- Kosteneffectiviteit/Systeemefficiëntie: haalbaar en betaalbaar

Let op! De RES Twente 1.0 is dus meer dan alleen de duurzame opwek van elektriciteit, het gaat ook om de ontwikkeling als warmteregio.

Er is een relatie tussen de opwek van elektriciteit en het aardgasvrij verwarmen van gebouwen:

- Verwarming van gebouwen via een warmtenet vereist minder opwek aan duurzame elektriciteit. Het gebruik van bijvoorbeeld een warmtepomp, vereist meer elektriciteitsverbruik. Sterker nog, zonder warmtenetten, is het duurzaam opwekken van voldoende elektriciteit niet mogelijk
- In het kader van haalbaar en betaalbaar > pas op met all-electric
- Per wijk zoveel mogelijk ontzorgen voor wat betreft aardgasvrije bebouwing: uitwerking in wijkuitvoeringsplannen

Hoe verhoudt de RES Twente 1.0 zich tot de RES Twente 2.0?

Als we met zon en wind aan de slag willen, dat vraagt andere dingen van je woning. Dan stel je andere eisen aan de infrastructuur. En daar heb je ook mensen voor nodig die dat kunnen. Op dit moment is er een tekort aan arbeidskrachten. In de uitvoering zorgt dat voor grotere problemen.

In de RES Twente 1.0 worden aandachtspunten voor het vervolgtraject geagendeerd, denk aan bijvoorbeeld:

- financieringsarrangementen energie (grootschalige opwek);
- uitwerking mogelijkheden technologische vernieuwing;
- beheer en onderhoud van opwek;
- de invulling onderwijs en arbeidsmarkt;
- economische structuurversterking, zoals kansen in het landelijk gebied en innovatie van de maakindustrie.

Tevens vindt een uitwerking plaats van de zoekgebieden/locaties voor grootschalige opwek.

Wat wordt vastgesteld op lokaal niveau?

- Energievisie en beleid voor wind en zon
- Zoekgebieden voor opwek wind- en/of zon
- Inbedden in de omgevingsvisie en – verordening

Let op! De transitievisies warmte (TVW) is niet nodig voor de RES Twente 1.0, maar er is wel een relatie, omdat deze visie bijdraagt aan de ontwikkeling van de warmteregio. De TVW's stellen de gemeenten vast in het najaar 2021.

Wat wordt vastgesteld op regionaal en/of provinciaal niveau door waterschappen en provincie?

- Toets op uitgangspunten ruimtelijke kwaliteit en combinatie (maatschappelijke) opgaven > integrale aanpak
- Toets op haalbaarheid en betaalbaarheid (kosteneffectiviteit/systeemefficiëntie)
- Inbedden in de omgevingsvisie en – verordening

Waarover is inspraak mogelijk?

- Vanuit systeemefficiëntie is een mix van zon en wind nodig om de doelen te kunnen realiseren. Iedere gemeente heeft in de concept RES Twente een bod gedaan als voorstel voor de ambities. Inspraak op de balans tussen deze mix is mogelijk, mits iedere gemeente een steentje bijdraagt om het gezamenlijke doel te realiseren (1,5 TWh op regionaal niveau).
- In de [redeneerlijn grootschalige opwek](#), zijn zoekgebieden/locaties grootschalige opwek geïnventariseerd op basis van een technische analyse. Dit zijn theoretisch gezien optimale locaties die bijvoorbeeld rekening houden met vliegroutes. Binnen de gemeente kunnen andere locaties geschikter worden bevonden. Veelal houden gemeenten rekening met de argumenten vanuit de omgeving. In een aantal gevallen zijn er op basis van randvoorwaarden niet veel mogelijkheden om te komen tot diverse zoekgebieden.

- Binnen het Nationaal Programma RES (NP RES) is aangegeven dat invulling moet worden gegeven aan 50% lokaal eigendom. Over de wijze waarop dit wordt vormgegeven is inspraak mogelijk.

Wat zijn de effecten/consequenties van de RES Twente 1.0?

Met de invulling van de RES Twente 1.0 levert onze regio een bijdrage aan het klimaatakkoord en de energietransitie. Samen willen we zorgen voor een balans in de opwek van energie ten opzichte van het toekomstig verbruik van energie.

Ruimtelijk gezien heeft de energiestrategie invloed op de landschappelijke inpassing (behoud van ruimtelijke kwaliteit), maar ook de bestemming en het gebruik van gronden. Waar mogelijk willen we functies combineren. De [handreiking zonnevelden van de provincie Overijssel \(d.d. 21/04/20\)](#) en het [adviesrapport 'Energie-opwekking in de landschappen van Overijssel' van HNS Landschapsarchitecten \(d.d. 10/04/2019\)](#) -> in twee delen beschikbaar: [Deel I](#) en [Deel II](#) zijn belangrijke uitgangspunten voor de RES Twente.

Vanuit systeemefficiëntie wordt gekeken naar de kosten en baten, ook voor de inwoners. Daarna is het vooral van belang dat een stabiel energiesysteem kan worden gerealiseerd met toegang tot het net. Lokaal eigendom is een kans voor de direct omwonenden (de lasten, maar ook de lusten).

Meer weten over de invulling van RES Twente 1.0?

- [Film RES Twente 1.0 \(3.45"\)](#) over hoe we samen aan de slag gaan met de RES Twente 1.0
- [Brochure Op weg naar RES Twente 1.0 in het kort](#)
- [Film RES en de omgevingswet \(4:33"\)](#)
- [Toelichting RES en de Omgevingswet](#)
- [Vragen en antwoorden Analyse PBL quickscan concept-RES](#)

MEER VRAGEN EN ANTWOORDEN OVER INSPRAAK EN BESLUITVORMING

Op weg naar RES Twente 1.0: Samen de stap maken

Twente is één van de 30 regio's die aan de slag gaat in het kader van de Regionale Energiestrategie (RES). Samen met inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden realiseren we een haalbaar, schaalbaar en betaalbare RES Twente 1.0, die bijdraagt aan de doelen uit het Nationale Klimaatakkoord. Een energieneutrale regio in 2050 is hiervoor de stip op onze horizon. Op weg daarnaartoe hebben we voor 2030 twee hoofddoelstellingen: Twente ontwikkelen als warmteregio en de helft van het huidige elektriciteitsverbruik in Twente, 1,5 TWh in 2030 duurzaam opwekken.

Samen vinden we een goede balans tussen de elektriciteit én warmte die we in de toekomst nodig hebben en hoe we die energie op kunnen wekken. Daarbij houden we zoveel mogelijk rekening met de belangen van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke (belangen)organisaties.

Door (gemeente)grensoverschrijdend te werk te gaan en verbinding te leggen met andere maatschappelijke opgaven, bereiken we een win-win situatie in een uniek kleinschalig landschap met de energietransitie als een belangrijke economische drager.

Wie zijn de partners van de RES Twente?

Bij de RES Twente zijn de volgende partners betrokken:

- 14 Twentse gemeenten
- Waterschap Vechtstromen
- Provincie Overijssel
- Netbeheerders: Coteq en Enexis
- Twente
- Twentse Woningcorporaties
- Twentse kennisinstellingen: Universiteit Twente, Saxion Hogeschool en ROC Twente

Wat zijn de gezamenlijke ambities binnen de RES Twente?

In juni 2020 heeft Twente net als de andere regio's een concept RES Twente opgeleverd. In de concept RES Twente zijn de ambities van de 14 Twentse gemeenten om 1,5 TWh duurzame energie op te wekken gebundeld

- 49 windturbines (511 GWh)
- 580 ha zonnevelden (459 GWh)
- 304 ha zon op dak (265 GWh)
- 12 dorpsmolens (20 GWh)

Ondertussen wordt dit bod verder aangepast. Zo is inmiddels het voorstel van Twenterand ook meegenomen. Het bod uit de concept-RES Twente is dus in beweging.

Daarnaast wil Twente zich ontwikkelen als warmteregio. Er liggen veel kansen in Twente voor de ontwikkeling van een duurzame warmtevoorziening, waardoor minder elektriciteit nodig is om woningen te verwarmen.

Bovendien vragen we de Twentenaren om energie te besparen, zodat zij ook zelf kunnen bijdragen aan de gezamenlijke energieopgave.

In hoeverre staat het voorstel vast?

In deze fase vindt afstemming plaats met de omgeving om de ambities te kunnen realiseren. De aantallen en locaties voor windturbines en zonnevelden staan dus nog niet vast! Wel is duidelijk dat een mix van zon en wind nodig is om de doelen te realiseren.

Wie stelt de RES Twente 1.0 vast?

Het gezamenlijk voorstel voor de RES Twente 1.0 moeten we 1 juli 2021 opleveren aan het Nationaal Programma RES. Uiteindelijk stellen de volksvertegenwoordigers de RES Twente 1.0 vast. Dat zijn de betreffende gemeenteraden, Algemeen Bestuur waterschappen en Provinciale Staten (PS).

De RES Twente 1.0 wordt in maart 2021 ter besluitvorming voorgelegd aan de 14 Twentse gemeenten, de waterschappen Vechtstromen en Rijn & IJssel en provincie Overijssel.

- Besluitvorming door dagelijks bestuur in april/mei 2021:
 - o 14 Twentse gemeenten: Colleges B&W
 - o waterschappen: Dagelijks Bestuur
 - o provincie Overijssel: Gedeputeerde Staten
- Besluitvorming door volksvertegenwoordiging in mei/juni 2021:
 - o 14 Twentse gemeenten: gemeenteraden
 - o waterschappen: Algemeen Bestuur
 - o provincie Overijssel: Provinciale Staten

Wat doet de RES om inwoners en volksvertegenwoordigers te informeren?

Het betrekken en informeren van de raadsleden vindt plaats op lokaal niveau, de leden van het Algemeen Bestuur via het waterschap en de Provinciale Staten via de provincie Overijssel. De Initiatiefgroep RES Twente en de RES Twente zelf faciliteren daarbij. We proberen via bijeenkomsten, de website en nieuwsbrieven geïnteresseerden zo goed mogelijk te informeren en betrekken. Op thema's organiseren we masterclasses en webinars als die nog niet beschikbaar zijn en er wel een behoefte is. Bovendien proberen we het proces zo in te richten dat u kunt leren van elkaar.

Kunt u niet vinden wat u zoekt? Neem contact op via energiestrategie@regiotwente.nl.

Wat gebeurt er als de RES Twente niet wordt vastgesteld door gemeenteraden van Twentse gemeenten?

Als lokaal geen besluit wordt genomen, wordt de beslissing mogelijk op een ander niveau genomen (provinciaal of landelijk). We streven er naar dat er op lokaal niveau een besluit wordt genomen, waarbij maximaal rekening is gehouden met de omgeving. Mocht er een gemeente zijn die geen besluit neemt, dan kan dit als opmerking bij oplevering worden meegenomen.

De provincie heeft de bevoegdheid om een formele procedure te starten in de vorm van een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) als de doelen van de energietransitie niet in de pas lopen met de vastgestelde ambities. Op welk moment gaat de provincie ingrijpen middels een PIP als de desbetreffende gemeente achterloopt met gestelde doelen en ambitie van de vastgestelde energietransitie?

Als lokaal geen besluit wordt genomen, wordt de beslissing mogelijk op een ander niveau genomen (regionaal, provinciaal of landelijk). We streven er naar dat er op lokaal niveau een besluit wordt genomen, waarbij maximaal rekening is gehouden met de omgeving.

Hoe kan een gemeente op regioniveau nog meedoen als besluit al is gevallen voor zoekgebieden? Of kaders al vastgesteld zijn?

Zowel op lokaal niveau, als op regionaal niveau informeren en betrekken we de raadsleden. De zoekgebieden worden lokaal vastgesteld en ook beleid op het gebied van wind of zon en de energievisie worden op lokaal niveau vastgesteld. Daar is de gemeenteraad bij betrokken.

Het kan zijn dat een buurgemeenten beleid en/of zoekgebieden heeft vastgesteld en betrekking heeft op gronden die grenzen aan de buurgemeenten. In die gevallen is het van belang om afstemming te zoeken over het grensgebied. Mogelijk zijn er geen wijzigingen meer mogelijk, maar in sommige situaties kan het juist leiden tot oplossingen binnen de eigen gemeente.

Tijdens de breakoutssessies van 19 november 2020, wordt u ingedeeld in groepen met buurgemeenten, zodat u meer inzicht krijgt in de voortgang van de andere gemeente. Volksvertegenwoordigers van waterschappen en provincie worden verspreid over de groepen.

Hoe wordt het bestuurlijk model binnen de RES Twente vormgegeven? Hoe democratisch is de RES?

Uitwerking van de RES vindt plaats in 30 regio's. Opdracht is nadrukkelijk om invulling te geven aan het afwegingskader, dat wil zeggen het bod, de ruimtelijke kwaliteit, systeemefficiëntie en maatschappelijke acceptatie. We geven in deze fase invulling aan dit afwegingskader en betrekken de omgeving hierbij. De besluitvorming ligt lokaal, regionaal en provinciaal. Uiteindelijk moet de juiste balans worden gevonden tussen deze hoekpunten en leiden tot een gezamenlijk voorstel. De RES Twente 1.0 is democratisch te noemen, omdat de uiteindelijk besluitvorming plaatsvindt bij de volksvertegenwoordigers. Zij zijn gekozen via een democratisch proces.

De denkkaders bij de invulling zijn:

- de [concept-RES Twente \(d.d. 16/04/20\)](#)
- de [handreiking zonnevelden van de provincie Overijssel \(d.d. 21/04/20\)](#).
- de [redeneerlijn grootschalige opwek](#) een technische analyse die in 2019 is uitgevoerd
- het [adviesrapport 'Energie-opwekking in de landschappen van Overijssel' van HNS Landschapsarchitecten \(d.d. 10/04/2019\)](#) -> in twee delen beschikbaar: [Deel I](#) en [Deel II](#).

Waar kunnen inwoners over meepraten?

We werken van grof naar fijn:

- Onze partners hebben een grove inventarisatie gemaakt over (on)mogelijkheden voor het opwekken van duurzame energie en het ontwikkelen naar een warmte regio. Dat resulteerde in de concept RES Twente.
- Nu gaan we samen met de omgeving aan de slag om te komen tot een concreet voorstel, vaststelling van geschikte zoekgebieden/locaties, maar ook de invulling van lokaal eigendom.
- Bij het vinden van de juiste locatie wordt rekening gehouden met randvoorwaarden (vliegroutes, locaties waar zon of wind 'opgevangen' kan worden, veiligheid, etc.) en landschappelijke inpassing. Daarbij wordt ook gekeken naar de juiste balans tussen wind- en zonne-energie.
- Samen met lokale initiatiefnemers moeten we een goede balans vinden tussen de elektriciteit én warmte die we in de toekomst nodig hebben en hoe we die energie op kunnen wekken.
 - o Daarbij wordt gekeken naar de mogelijkheden in het landschap en leggen we verbindingen met andere verduurzamingsopgaven en/of andere opgaven met invloed op de ruimtelijke kwaliteit.

In hoeverre overvallen we onze inwoners medio 2021 als de gemeenteraad het definitieve bod RES 1.0 gaat vaststellen?

We doen er alles aan om het proces transparant in te richten en onze omgeving zorgvuldig te informeren. Dat doen we op lokaal, regionaal en provinciaal niveau.

Wie bepaalt wat uiteindelijk in de RES Twente komt? Is het de meerderheid van gemeenteraden?

Het klopt dat het als één raad al lastig is om tot een gezamenlijk besluit te komen en het is nog lastiger om met 14 gemeenten tot een besluit te komen. Toch zetten we ons in om tot een gezamenlijk voorstel te komen, dat maatschappelijk geaccepteerd wordt door alle gemeenten.

Wat is de rol van het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie (NP RES) en de Rijksoverheid?

De 30 regio's leveren hun RES 1.0 op aan de NP RES. De voorstellen van de 30 regio's worden aangeleverd bij het Rijk. Het Planbureau Leefomgeving zorgt voor een doorberekening. Uiteindelijk worden de plannen vastgesteld door meerdere ministeries.

Waar ligt de grens tussen de bestuurlijke verantwoordelijkheid en die van een volksvertegenwoordiger?

- De besluitvorming door dagelijks bestuur vindt plaats in april/mei 2021:
 - o 14 Twentse gemeenten: Colleges B&W
 - o waterschappen: Dagelijks Bestuur
 - o provincie Overijssel: Gedeputeerde Staten
- De besluitvorming door volksvertegenwoordiging in mei/juni 2021:
 - o 14 Twentse gemeenten: gemeenteraden
 - o waterschappen: Algemeen Bestuur
 - o provincie Overijssel: Provinciale Staten

Hoe wordt lokaal eigendom vormgegeven?

Vanuit de RES Twente geven we richting en invulling aan hoe wij in Twente 50% lokaal eigendom graag ingevuld zien. Het is aan iedere gemeente zelf om hier invulling aan te geven binnen hun gemeente.

Over de wijze waarop dit wordt vormgegeven is inspraak mogelijk. Vanuit de RES organisaties ondersteunen we de vormgeving van lokaal eigendom door kennis uit te wisselen en het netwerk te versterken.

Hoe kan ik laten weten dat ik mee wil denken?

Bent u nog niet betrokken, maar wilt u dat wel? Neem contact op via energiestrategie@regiotwente.nl of het loket van uw gemeente (zie voor overzicht Meer informatie).

[Draai zelf aan de knoppen met de energietool](#) voor inzicht in het duurzaam opwekken van elektriciteit: deze app is ontwikkeld door de Universiteit Twente (UT) en geeft inzicht in wat bronnen opleveren aan elektriciteit. Schuif in het aandeel zon op dak/ zonnenvelden/ windturbines/ dorpsmolens en zie de effecten per gemeente en in de regio. Let op! openen via Google Chrome, Mozilla of Safari.

Meer weten over inspraak en besluitvorming?

- [Besluitvorming RES](#)
- [Rol Statenleden](#)
- [Rol algemeen bestuursleden](#)
- [Rol raadsleden](#)
- [50% lokaal eigendom \(bron: Coalitiepartners\)](#)
- [Vragen en antwoorden participatie en lokaal eigendom](#)

Meer weten over participatie? Kijk ook op www.energiestrategie.nl/participatie.

VRAGEN EN ANTWOORDEN OVER SAMENWERKING EN EEN INTEGRALE AANPAK

Waarom is samenwerking tussen partners zo belangrijk?

We kunnen alleen onze ambities realiseren als we het samen doen. Dat wil zeggen: Overheid, energieleveranciers, maar ook inwoners, ondernemers, belangenorganisaties, lokale initiatiefnemers en andere betrokkenen maken 'Samen de stap' om bij te dragen aan het klimaatakkoord.

Waarom is samenwerking tussen gemeenten van belang?

Iedere gemeente volgt een eigen tempo in de besluitvorming en de inspraak. De zoekgebieden worden lokaal vastgesteld en ook beleid op het gebied van wind of zon en de energievisie worden op lokaal niveau vastgesteld. Daar is de gemeenteraad bij betrokken. Het kan zijn in dit stadium dat een gemeente nog geen zoekgebieden heeft vastgesteld of geen beleid heeft vastgesteld voor zon en/of wind.

Afstemming met de buurgemeenten is van belang, om invulling te geven aan de grensgebieden. In verschillende situaties is het mogelijk dat om gezamenlijk op te trekken en samen tot een betere oplossing te komen. Samen kunnen we concentratiegebieden beter vormgeven en versnippering tegen gaan. Ook is het van belang om buurgemeenten te informeren over ontwikkelingen binnen de eigen gemeente, omdat bijvoorbeeld windenergie ook zichtbaar is over de grenzen van de gemeenten.

Bovendien doorlopen gemeenten allen een vergelijkbaar proces en kunnen we van elkaar leren.

Hoe krijgen we inzicht in de voortgang per gemeente?

Momenteel vindt een inventarisatie plaats onder de gemeenten met betrekking tot:

- Verbruik en besparing (in energie en geld)
- Opwek elektriciteit
- Opwek warmte
- Beleid en andere randvoorwaarden

Dit wordt samengevat in een monitoring dashboard op www.energiestrategietwente.nl. We verwachten dat het dashboard in december beschikbaar is. Hierdoor zijn cijfers beschikbaar per gemeente, maar ook regionaal en is inzichtelijk wat er nog moet gebeuren om onze doelen te realiseren.

Tijdens de breakoutssies van 19 november 2020, wordt u ingedeeld in groepen met buurgemeenten, zodat u meer inzicht krijgt in de voortgang van de andere gemeente. Volksvertegenwoordigers van waterschappen en provincie worden verspreid over de groepen.

Hoeveel verbruiken inwoners en ondernemers nu aan elektriciteit en gas per gemeente? Bekijk deze factsheets:

- Almelo	- Hellendoorn	- Rijssen-Holten
- Borne	- Hengelo	- Tubbergen
- Dinkelland	- Hof van Twente	- Twenterand
- Enschede	- Losser	- Wierden
- Haaksbergen	- Oldenzaal	

Waarom is samenwerking met Lokale Energie Initiatieven (LEI) en lokale initiatieven duurzaamheid van belang?

De lokale initiatiefnemers kunnen een belangrijke rol spelen om invulling te geven aan de uitvoering van het energiebeleid en de verduurzaming. Als ze nu al worden betrokken, werpt dat in een later stadium de vruchten af. Bovendien is er veel kennis bij deze groepen aanwezig, door hun intrinsieke motivatie.

Daarnaast moeten we binnen de RES lokaal eigendom verder invullen. Ook hiervoor kan kennis worden ingezet vanuit de lokale initiatieven om dit verder vorm te geven.

Waarom is samenwerking tussen lokale initiatieven van belang?

Lokale initiatiefgroepen zoeken onderlinge samenwerking en willen we ook vanuit de RES Twente met elkaar verbinden. Afstemming met is van belang, om invulling te geven aan de grensgebieden en samen tot een betere oplossing te komen. Concentratiegebieden kunnen samen beter worden vormgeven en versnippering kunnen we tegengaan. Bovendien doorlopen kunnen de lokale initiatieven van elkaar leren en elkaar versterken.

Wat leveren proefprojecten op?

De kennis uit diverse lokale, regionale en provinciale proefprojecten kunnen we delen en verder uitrollen. De samenwerking tussen de partners is hierbij van groot belang. De komende periode brengen we diverse proefprojecten in kaart en stellen we de resultaten beschikbaar.

Waarom is samenwerking met Duitsland van belang?

Twente grenst voor een groot deel aan Duitsland. De ontwikkelingen in het grensgebied hebben dan ook invloed op ons zichtveld. Maar er zijn ook kansen om elektriciteit onderling uit te wisselen. Zo kan door samenwerking met Duitse buurgemeenten de problemen met de netcapaciteit verminderen, kunnen we de energietransitie in de grensgebieden versnellen en dragen we bij aan zuinig en efficiënt ruimtegebruik. Om deze samenwerking mogelijk te maken is aanpassing van de wet nodig. Vooruitlopend op een wetswijziging vragen de betrokken provincies en gemeenten om experimenteerruimte.

Op 18 oktober 2020 heeft de Tweede Kamer met grote meerderheid de (gewijzigde) motie aangenomen, waarin het kabinet wordt opgeroepen in overleg te treden met de betrokken provincies in de grensregio die hebben aangegeven experimenteerruimte te wensen voor grensoverschrijdende duurzame energieprojecten en te bezien of hier afspraken met buurlanden over gemaakt kunnen worden.

Lees meer in [dit nieuwsbericht](#) van 13 oktober 2020.

Waarom is de stapeling van functies een kans voor Twente?

De RES biedt voor Twente kansen om verbindingen te leggen met andere verduurzamingsopgaven in de regio. Onder de noemer 'Twentse Kracht' is gekeken hoe de RES kan bijdragen aan klimaatadaptatie, de verduurzaming van de landbouw, het verbeteren van de biodiversiteit, de mobiliteit, de leefbaarheid, en het versterken van de regionale (circulaire) economie.

Hoe zorgen we dat verduurzaming een verdienenmodel wordt?

De opwek van duurzame energie is niet alleen goed voor het klimaat. Het kan ook financieel voordeel opleveren. Twente doet het maximale om de regio energieneutraal te maken, maar wil ook weten wat de investering (lokaal) oplevert. Met lokale verdienenmodellen krijgen gemeenten, waterschappen, ondernemers en inwoners inzicht in het verdienenpotentieel. De uitwerking van verdienenmodellen is een agendapunt bij de oplevering voor de RES Twente 1.0 en wordt verder vormgegeven in het vervolgtraject.

Lees meer over de [bouwsteen verdienenmodel](#).

Meer weten over ruimtegebruik?

- [Tijdlĳn van het Nederlandse energielandschap \(bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed\)](#)
- [Film over ruimte voor energie en erfgoed \(bron: Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed\)](#)
- [GIS kaart RES en cultuurlandschap Twente](#)
- [Quick Scan Ruimtelijke principes in de energietransitie](#)
- [Miniversie Ontwerp Nationale Omgevingsvisie \(NOVI\)](#)

Meer weten over systeemefficiëntie?

- [Film RES en het energienet \(3:19"\)](#)
- [Film Zonneparken bouwen: Dit is waar je rekening mee moet houden \(Enexis\)](#) over de energiemix, clustering, bundeling, transport
- [Basisdocument over energie-infrastructuur voor RES door Netbeheer Nederland](#)

VRAGEN EN ANTWOORDEN OVER INVULLING RES TWENTE 1.0

Het beoogd resultaat van de RES Twente 1.0 is een bestuurlijk vastgesteld bod voor de duurzame opwek van 1,5 TWh elektriciteit (= de helft van ons huidige verbruik) en een structuur om ons te ontwikkelen als warmteregio, zodat we onze gebouwen (aard)gasvrij kunnen verwarmen. Bovendien nemen we een agenda op voor een vervolgtraject.

Bij de invulling van het bod is rekening gehouden met het afwegingskader:

- Ruimtelijke kwaliteit: passend in het landschap, maar ook combinatie van opgaven en integrale aanpak van belang
- Maatschappelijke acceptatie: betrokkenheid vanuit omgeving en vormgeven van 50% lokaal eigendom
 - o Maar niet hetzelfde als 100% draagvlak
- Kosteneffectiviteit/Systeemefficiëntie: haalbaar en betaalbaar

Iedereen heeft het over clustering of kleinschalig. Kleinschalig krijg je versnippering, en dat tast het landschap aan. Met windmolens kun je klappen maken, maar ligt gevoelig. Hoe kunnen we draagvlak creëren voor windturbines?

Wij proberen zo eenduidig mogelijk vragen over windturbines te beantwoorden en feitelijke informatie te verschaffen op basis van onderzoek.

In hoeverre behoren kleine windmolens (<15m) op boeren erven tot de mogelijkheden?

Deze behoren tot de mogelijkheden en kunnen een bijdrage leveren aan het geheel. Ze leveren wel minder op aan opwek en er moet goed naar de aansluitingsmogelijkheden op het net worden gekeken.

Binnen de RES Twente wordt de potentie uit gesproken van biogas/biovergisting. In Noordoost Twente is door RES Twente een onderzoek afgerond naar mogelijkheden om gebruik te maken van bestaande NAM leidingen voor biogas/biovergisting. Mochten er nieuwe initiatieven zoals bijv. biogas/biovergisting tot ontwikkeling komen, mag er dan een uitwisseling plaats vinden van ambitie ten opzichte van de doelen binnen de nu geldende RES 1.0 (zon/wind)?

Dat is voor de oplevering van de RES Twente 1.0 helaas niet mogelijk. Hoewel warmteopwek en elektriciteitsopwek met elkaar samenhangen, zijn ze niet uitwisselbaar. Voor beide geldt dat er ambities zijn, die gerealiseerd moeten worden. Met het oog op toekomstig verbruik is het van belang om op beide ontwikkelingen voortuitgang te boeken.

Hoe zorgen we dat aardgasvrije bebouwing haalbaar en betaalbaar is?

Gemeenten gaan samen met de omgeving aan de slag met wijkuitvoeringsplannen om wijken aan te kunnen sluiten op bronnen zoals het stedelijk warmtenet. Daarbij houden ze rekening met de haalbaar- en betaalbaarheid. Uiteindelijk stellen de gemeenten een TVW eind 2021 vast.

Hoe wordt invulling gegeven aan de randvoorwaarden om energieneutraal en gasvrije huishoudens vorm te geven?

De uitwerking vindt plaats in de RES 2.0. Wij schenken nu al aandacht om dit op de juiste wijze te agenderen.

Binnen de concept-RES Twente zijn de volgende bouwstenen uitgewerkt, die een basis zijn voor de RES Twente 1.0 en waar nodig verder worden uitgewerkt:

- [Concentratiegebieden](#)
- [Zon op dak](#)
- [Zon en wind langs Rijkswegen](#)
- [Dorpsmolen](#)
- [Infrastructuur](#)
- [Stedelijk regionaal warmtenet](#)
- [Biomassa en biogas](#)
- [Alternatieven platteland](#)
- [Geothermie en Aquathermie](#)
- [Twentse kracht](#)
- [Lokale verdienmodellen](#)

Meer weten over de bouwstenen van de concept-RES Twente?

- [Factsheet elektriciteit \(bron NP RES\)](#)
- [Factsheet warmte \(bron NP RES\)](#)
- [Factsheet gebouwde omgeving \(bron NP RES\)](#)

VRAGEN EN ANTWOORDEN OVER NUT EN NOODZAAK

Waarom is een energietransitie nodig?

In de laatste decennia is wereldwijd sprake van een klimaatverandering. De gevolgen van deze klimaatverandering zijn inmiddels zichtbaar. De opwarming van de aarde wordt onder meer veroorzaakt door de toename van broeikasgassen in de lucht, zoals CO₂. Deze toename is grotendeels veroorzaakt door de invloed van de mens. Door alle economische en maatschappelijke ontwikkelingen in de loop van de tijd hebben we veel van onze aarde gevraagd. Opwarming van de aarde is niet te stoppen, maar gaat minder hard als we wereldwijd maatregelen nemen om minder CO₂ uit te stoten. Hiervoor zijn internationale afspraken gemaakt en vastgelegd in het klimaatakkoord (Parijs, 2015). Binnen de Regionale Energie Strategie werken 30 regio's aan een voorstel om duurzaam energie op te wekken en aardgasvrij woningen en bedrijfspanden te verwarmen. Samen vinden we de goede balans tussen elektriciteit en warmte die we in de toekomst nodig hebben en hoe we die duurzaam kunnen opwekken en aandragen.

In hoeverre worden de mogelijkheden onderzocht voor kernenergie?

Kernenergie is geen oplossing voor de korte termijn. Op dit moment zijn er geen bedrijven die hierin willen investeren en de bouw van een centrale duurt ongeveer 20 jaar. De RES Twente kijkt naar oplossingen voor 2030, waar we invloed op hebben én binnen de mogelijkheden van de regio liggen. Bij kernenergie komt bovendien de Tweede Kamer in beeld. Die moet dan besluiten om kernenergie wel of niet mogelijk te maken, bijvoorbeeld met wetgeving, financiering van onderzoek of subsidies.

In hoeverre worden de mogelijkheden onderzocht voor waterstof?

Waterstofgas is een energiedrager (en dus geen energiebron) die aardgas kan vervangen met beperkte aanpassingen aan het bestaande gasnet en de bestaande apparatuur. De duurzaamheid van waterstof hangt af van de productiewijze. Anno 2019 wordt waterstof vooral gemaakt uit aardgas, dit noemen we grijze waterstof. In de toekomst zal dit meer en meer gebeuren door elektrolyse met hernieuwbare stroom. Waterstof kent meerdere toepassingsmogelijkheden:

- Grondstof voor de chemische industrie
- Energiedrager voor mobiliteit en transport
- Energiedrager voor transport van energie
- Energiedrager voor opslag van energie
- Warmtebron voor industrie en gebouwde omgeving

Waterstof wordt op dit moment voornamelijk gebruikt als grondstof voor de chemische industrie. De toepassing in het energiesysteem is op dit moment zeer beperkt. De verwachting is dat het op termijn wel een belangrijke rol zal hebben in onze energievoorziening. De netbeheerders houden in de toekomstscenario's al rekening met grootschalige inzet van waterstof in 2050. In welke toepassing en op welke termijn is echter nog niet duidelijk en verschilt per scenario. Voor de doorkijk naar 2050 in de RES 1.0 wordt dan ook zeer bewust gekeken naar de inzet van waterstof, waarbij uitgegaan wordt van verschillende scenario's.

In hoeverre worden de mogelijkheden onderzocht voor geothermie en aquathermie?

Aquathermie en geothermie zijn interessante bronnen voor de regio Twente. Geothermie biedt vooral een optie voor de middellange termijn (na 2030). Dat maakt deze potentiële nieuwe warmtebronnen niet minder belangrijk. Aquathermie en geothermie kunnen in de toekomst kansen bieden, bijvoorbeeld in gebieden die weinig andere bronnen beschikbaar hebben of als aanvulling op (of vervanging van) afnemende restwarmtebronnen.

Lees meer in de [bouwsteen geothermie en aquathermie](#).

Meer weten over nut en noodzaak van de energietransitie?

- [Film RES: Waarom, wat en wanneer? \(5:34"\)](#)
 - o [Waarom een RES? \(2:13"\)](#)
 - o [Wat is de RES? \(2:13"\)](#)
 - o [Wanneer een RES? \(2:06"\)](#)

OVERIGE VRAGEN

Hoe kunnen we als Noordoost Twente in maart 2021 een besluit nemen over de RES Twente 1.0 als het windbeleid van de provincie nog niet is vastgesteld voor Noordoost Twente?

De omgevingsverordening in het kader van wind binnen provincie Overijssel is nu in behandeling. We verwachten dat de besluitvorming voor maart 2021 heeft plaatsgevonden.

Hoe betrekken we jongeren, Lokale Energie Initiatieven en Lokale initiatiefgroepen Duurzaamheid?

We versterken de samenwerking met de Jong RES Twente en de lokale initiatiefgroepen.